

צירוף אוכלים לחבורה לזימון

א. מקורות יסוד

1. משנה ברכות פ"ז משניות א, ד.
2. בבלי ברכות נ., תחילת המשנה, ובגמרא שעליה, "מאי קמ"ל... ליחלק" (נ. שורה אחרונה; בשלב זה נתמקד רק בשאלת היחס בין המשניות, מאוחר יותר ניכנס לעובי הקורה בפרשנות הסוגיה שם ביחס לגי שבוא מגי חבורות).
3. בבלי ברכות מב: "היו יושבין... כהסבו דמי". ראו את נוסח הסוגיה בעדי הנוסח (מצורף).
4. ירושלמי ברכות פ"ז ה"א, מהדורת אקדמיה עמ' 55 שו' 12-16, "הכא איתמר... זהו בסוף".

ב. ראשונים

1. תוספות:
- (א) מה. תד"ה שלשה שאכלו כאחת
- (ב) נ. תד"ה שלשה שישבו לאכול כאחד
2. רי"ף, ז. ברב אלפס, "למה לי... רשאיין ליחלק", ובר"י ד"ה הכי קתני.
3. רשב"א נ. ד"ה קמ"ל.
4. רא"ש ברכות פ"ז סימן כט (החצי הראשון).

ג. קביעות סעודה לזימון

1. רמב"ן ברכות מה. ד"ה זו ששנינו.
2. תר"י, לב: ברב אלפס, ד"ה שלשה שאכלו כאחת.
3. רא"ש ברכות פ"ז, סימן א.
4. להרחבה – הרב יאיר קאהן, זימון – צירוף או ברכה, בארכיון בית המדרש הוירטואלי של ששיבת הר עציון – [לחצו כאן](#)

ד. מאכלות אסורות

1. רמב"ם ברכות פ"א הלכות יט-כ, ובהשגת הראב"ד.
2. רמב"ן ברכות מה. ד"ה והא דקתני באוכל טבל.

- ברכות נ. פירנצה
שלושה שאכלו כאחת כו'
והא תנינא חדא זימנא שלושה שאכלו כאחת חייבין לזמן
א' רבא א' שמו' הכי קתני שלושה שישבו לאכל (חייבין) כאחת ועדין לא אכלו אינן רשאיין לחלק
אינמי כדרב הונא דא' רב הונא שלושה בני אדם שבאין משלש חבורות אינן רשאיין לחלק
- 5
- ברכות נ. מינכן 95
שלושה שאכלו כאחד
מאי קמ"ל והא תנינא חדא זימנא שלש' שאכלו כאחת חייבין לזמן
[הא קמ"ל כד]אמי' רבא אמי' שמואל הכי קתני שלושה שישבו לאכול כאחת אע"פ שלא אכלו מכר אחת
אינן רשאיין ליחלק
ואינמי כרב הונא דאמי' רב הונא שלושה בני אדם שבאו משלשה חבורות אינן רשאיין לחלק
- 10
- ברכות נ. אוקספורד 366
מתני' שלושה שאכלו כאחד וכו'
תנינא חדא זימנא שלושה שאכלו כאחד חייבין לזמן
לא נצרכה אלא לכדרי' אבא אמי' שמואל שלושה שישבו לאכול אע"פ שכל אחד ואחד אוכל בפני עצמו אין
רשאיין לחלק
אי נמי כדרב הונא דאמי' רב הונא שלושה שבאו משלש חבורות אינן רשאיין לחלק
- 15
- ברכות נ. פריז 671
מתני' שלושה שאכלו כאחת
תנינא חדא זימנא שלושה שאכלו כאחת חייבין לזמן
לא נצרכה אלא לכדרי' אבה אמי' שמואל שלושה שישבו לאכול אע"פ שכל אחד ואחד אוכל בפני עצמו
אינן רשאיין (ליחלק) ל?י?>..<ל?ק
אי נמי כ[ד]רב הונא דאמי' רב הונא שלושה שבאו משלש חבורות אינן רשאיין ל?ח?>..<ק
- 20
- ירושלמי ברכות פ"ז, ה"א, מהדורת אקדמיה עמ' 55 שו" 12-16
"שלושה שאכלו כאחת חייבין לזמן" כול'.
הכא איתמר אין רשאיין? (ליחלק)1? וכה איתמר חייבין לזמן.
שמואל אמי'. כאן בתחילה כאן בסוף.
אי-זהו בתחילה ואי-זהו בסוף.
תרין אמורין.
חד אמר. נתנו דעת לאכול זהו בתחילה. אכלו כזית זהו בסוף.
וחרנה אמי'. אכלו כזית זהו בתחילה. גמרו אכילתן זהו בסוף.
- 30
- חידושי הרשב"א מסכת ברכות נ עמוד א
קמ"ל כי הא דאמר רבי אבא אמר שמואל שלושה שישבו לאכול אף על פי שכל אחד ואחד מכרו אינן
רשאיין ליחלק,
פרי"ח ז"ל דהא קמ"ל שאע"פ שכל א' אוכל מכרו אפילו כן מצטרפים, כיון דישבו לאכול כאחד,
וכההיא דתניא בפרק כיצד מברכין עשרה בני אדם שהיו מהלכין בדרך ישבו אף על פי שכל אחד ואחד
אוכל מכרו אחד מברך לכולן, וכן נראה מתוך גרסתו של הרב אלפסי ז"ל שהוא גורס בהלכותיו א"ר
אבא אמר שמואל הכי קתני שלושה שישבו לאכול אף על פי שכל אחד ואחד אוכל לעצמו אין רשאיין
ליחלק, ורבינו האי גאון ז"ל פי' קמ"ל דכיון שישבו לאכול ביחד אף על פי שלא התחילו בסעודה כיון
שנזקקו לאכילת זימון אינן רשאיין ליחלק, וכן פי' הראב"ד ז"ל, ומיהו משמע שהתחילו קצת לאכול
ואח"כ חזרו פניהם זה לכאן וזה לכאן וגמרו סעודתן אבל אם לא התחילו כלל לא, ובירושלמי דריש
פרקין נחלקו בדבר זה אם צריכין התחלה בכזית או אפילו בפחות מכזית, דגרסינן התם הכא איתמר
אינן רשאיין ליחלק וכה איתמר חייבין לזמן אמר שמואל כן בתחלה כן בסוף, אי זהו בתחלה ואי זהו
בסוף תרין אמוראי חד אמר נתנו דעתן לאכול זהו בתחלה אכלו כזית זהו בסוף, וחרנא אמר אכלו
כזית זהו בתחלה גמרו לאכול זהו בסוף.
- 35
- 40
- 45
- חידושי הרשב"א מסכת ברכות מה עמוד א
זו ששנינו שלושה שאכלו כאחת חייבין לזמן. אע"פ שלא הסיבו היא, דחובת זמון קובעת אותם
בחבורה דהא אינם רשאיין ליחלק, אבל משנתנו דכיצד מברכין (מ"ב א') דבעי הסיבה, אי"נ ניכול נהמא
(מ"ב ב'), בברכת (המזון) [המוציא] ובורא פרי נשנית, וכולה מתני' התם בברכה שלפני אכילה היא, וכן

- 50 כתב בהלכות רבינו ז"ל, ודקא אמרינן עלה נח נפשיה דרב ואפי' ברכת מזונא לא גמירנא, כולהו ברכות דמזון כייל בה, לומר שאינן בקיאיין בהם כלל.
- לפיכך אני אומר בשתי חבורות שהם בבית אחד שאפי' רואין אלו את אלו או שיש שמש ביניהם אינן מצטרפין לברכה דהמוציא, שחובת זימון קובעתן, ואפי' יש בכל חבורה כדי זימון מתוך שאינן רשאיין ליחלק קבועין הם אפי' מחבורה לחבורה שאם רצו לזמן ביחד מזמנין, אבל להמוציא אינן קובעין חבורה אלא בשחיבו במסיבה אחת. וכן זו שאמרו (מ"ה ב') שלשה שאכלו ויצא אחד מהם לשוק קורין לו ומזמנין עליו כלומר כשהוא בשוק והוא דקרו ליה ועני, דוקא לאחר אכילה משום דחובתן קובעתן, אבל להמוציא אינו מצטרף כדאמרינן בפסחים (פ"ה ב') מן האגף ולפנים כלפנים ואמר ר' יהודה אמר רב וכן לתפלה, ולא תימא התם תפלה דוקא משום דבעינן במקהלות ברכו אלהים, דאפי' הוי הם עשרה דמברכין בשם איהו לא עני אמנן ולא נפיק.
- 60 אבל בהלכות גדולות מפרשים לה כשהסיבו, וכך כתוב שם והיכא דיתבו ואימלוך ואימלוכי וכל חד מנהון איקרי אכל אומצא, לא מחייבין בברכת זמון, ודאי קבעי סעודתייהו מזמנין דתנן היו יושבין כו', ואפי' הוו מסגי באורחא ואמר ניזיל נכרוך רפתא בדוכתא פלן אף על גב דכי מטו התם כל איניש ואיניש (נכרוך לחודיה איקבעו להו בזימון, וקשיא לי עובדא דשמואל ורב (מ"ז א') דכרוך וקא מסרהיב ואכיל ואף על גב דגמרה לה סעודתייהו איצטריף בהדייהו משום דאלו מיייתי גוזליא הוו אכלי, והא הכא ליכא הסיבו וליכא (בסל) [ניכול] נהמא, דרב שימי שלא מדעתן התחיל לאכול ואפי' מצטרף, וכן השמש שעומד על שנים דאוכל ואף על פי שלא נתנו לו רשות, מטה ומכריע כדברינו.

רמב"ם הלכות ברכות פרק א

הלכה יט

- 70 כל האוכל דבר האסור בין בזדון בין בשגגה אינו מברך עליו לא בתחלה ולא בסוף, כיצד הרי שאכל טבל של דבריהם או שאכל מעשר ראשון שלא נטלו תרומותיו או מעשר שני והקדש שלא נפדו כהלכתן אינו מברך, ואין צריך לומר אם אכל נבלות וטרפות או שנתה יין נסך וכיוצא בו. +/השגת הראב"ד/ כל האוכל דבר האסור כו' עד לא בתחלה ולא בסוף עד סוף הפרק. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ טעה בזה טעות גדולה שלא אמרו שאין מברכין אלא שאין מזמנין עליהם לומר שאין להם חשיבות קביעות הואיל ואוכלין דבר האסור והוא כעין אכילת פירות שאין להם קבע לזימון אבל ברכה תחלה וסוף למה לא יברכו הואיל ונהנו עכ"ל. +

הלכה כ

אבל אם אכל דמאי אף על פי שאינו ראוי אלא לעניים או מעשר ראשון שנטלה תרומתו אף על פי שלא ניטל ממנו חשבון תרומה גדולה והוא שהקדימו בשבלין או מעשר שני והקדש שנפדו אף על פי שלא נתן את החומש, הרי זה מברך תחלה וסוף וכן כל כיוצא בהן.

חידושי הרמב"ן מסכת ברכות מה עמוד א

- 80 והא דקתני באוכל טבל ומעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו שאין מזמנין, רבותינו מפרשים שאין מזמנין עליהם בחבורה ברכת זמון לפי שאין חבורה לאיסור, אבל ברכת המזון מברך הוא לעצמו שכבר נהנה, אבל בתוספתא דמסכת דמאי בפרק שני ראיתי עם הארץ שאמר לחבר תן לי ככר זה ואוכלנו, יין זה ואשתנו, לא יתן לו שאין מאכילין טהרות לעם הארץ, היה נדור מן הככר אמר לו תן לי ואוכלנו, מאבטיח שניקר תן לי ואוכלנו, יין ונתגלה תן לי ואשתנו, לא יתן לו שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו, כיוצא בו לא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו, אכל כולן אין מברכין עליהן ואין מזמנין עליהם ואין עונין אחריהם אמנן.